
Hieraan droeg het enthousiasme van de christelijke gereformeerden over de Doleantie van 1886 niet weinig bij, de uittocht van gereformeerden uit de Hervormde Kerk onder leiding van twee hoogleraren van de Vrije Universiteit, Kuiper en Rutgers. Afgescheidenen als zijn oom Henricus Beuker hoopten dat de theologische faculteit van de Vrije Universiteit nu een kerkelijk verband zou krijgen met de dolerende kerken. Van een criticus werd Beuker nu een sympathisant van de Vrije Universiteit, die voor zijn neef ontmoetingen met VU-hoogleraren regelde. Ook Vos werd meege-sleept door de opwinding van de kerkelijke strijd en door de perspectieven die met de Doleantie leken te worden geopend ook voor de Vrije Universiteit. In het licht van deze ontwikkelingen verbleekte de eer van de benoeming te Grand Rapids, met zijn lage wetenschappelijke niveau en magere vooruitzichten, en boeide het program en de mogelijkheden van de Vrije Universiteit hem steeds meer. Om kort te gaan, Kuiper en zijn streven de nationale cultuur te hervormen had hem in zijn greep gekregen.

Zijn ouders in Grand Rapids stonden geheel buiten de ten gevolge van de Doleantie snel veranderende situatie in gereformeerd Nederland. Wellicht beschouwden zij Kuiper nog steeds in de eerste plaats als degene die de Christelijke Gereformeerde Kerk te zeer negeerde in zijn streven naar kerkherstel, maar vooral wilden zij dat hun zoon niet in Europa zou blijven. Zij verwachtten niet anders van hem, dan dat hij zou terugkeren in zijn eigen kring en de benoeming te Grand Rapids zou aanvaarden.

De curatoren van de Vrije Universiteit drongen inmiddels bij Vos aan op een spoedige beslissing. Ze waren bereid voorzieningen te treffen om zijn promotiestudie te kunnen voltooien, als hij zich eerst maar aan de Vrije Universiteit verbond. Toen een beslissing uitbleef, werd hij op 15 september 1886 eenvoudigweg benoemd aan de Vrije Universiteit benoemd.²³ Dagen vol spanning volgden, maar Vos durfde uiteindelijk de wens van zijn ouders niet te weerspreken en zag zich gedwongen van de benoeming af te zien. In een brief aan Kuiper, geschreven op 7 oktober vanuit de Leidse pastorie van zijn oom Henricus Beuker, zette hij teleurgesteld uiteen hoe hij tot dit besluit was gekomen:

De correspondentie met mijne ouders bracht in de noodzakelijkheid eene keuze te doen, die na kennismaking met de Vrije

23. Notulen directeurs, 25 september 1886. *Archief-Directeurs Vrije Universiteit*. VU.